
*Ёсць Нехта,
хто з-за берагоў
гаворыць.
Нехта,
каму вятры
паслухмяныя...*

Срэчка Косавел

Выбраныя вершы

n

паэты планеты

Срэчка Косавел

Выбраныя вершы

*Пераклад са славенскай
Алеся Разанава*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2019

УДК 821.163.6-1
ББК 84(4Сло)-5
К71

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

А. Баршчэўскі, Зм. Колас, В. Сёмуха,
А. Хадановіч, Г. Янкута

Кніга выдадзена пры падтрымцы Фонду Трубара
пры Саюзе славенскіх пісьменнікаў, Любляна, Славенія.
Та knjiga je bila objavljena s pomočjo Trubarjevega sklada
pri Društvu slovenskih pisateljev, Ljubljana, Slovenija.

Пераклады зробленыя паводле наступных крыніц:

Srečko Kosovel. *Integrali* '26. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1967.
Srečko Kosovel. *Zbrano delo*, 2. Ljubljana: DZS, 1974.
Kosovel, S. *Pesmi*. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1983.

На вокладцы:

АЛЬФОНС ГРАВЭР

Партрэт Срэчкі Косавела (1976).

ISBN 978-985-23-0082-7

©Разанаў А. С., пераклад на белару-
скую мову, 2019.
©Дызайн серыі. Рўсецкі М. І., 2016.
©Афармленне. Выдавец Зміцер
Колас, 2019.

Здань
(*Slutnja*)

Поле.
Ля сцежкі куты
зняжытыя.
Сум сціхоты.
Зырыць
з цемры акно.
Цень у ім.
Хто там?

Цікуе
нехта за мной,
са мной
неспакой
і здань
смерці.

Апоўначы

(Ополноці)

Хада ўцерабілася ў цемрыню.
У пуштаце бушуе
страхотны Бяссэнс.
Хаос распаленых думак
развогнівае галаву,
здушвае грудзі.
Зрушаны свет.

Рака цячэ ў чорную далеч.
Розум пячэ.
Чапаюць
нейчыя рукі.

У невідочным
полымі поўнач гарыць,
заклёны
не задаволенай долі
кажуць свой каз.
Ва ўладзе Бяссэнс.
Мёртвы час.

Смерць, аднайдзі,
зневіднелых, нас!

Шлях праз полымны лес
(Pot skozi izgorevajoči gozd)

Дол скрэмзваецца пісягамі
няўцямнымі. Сонца
хіліцца. Схілы
у залатым жары. Чалавек
ідзе сярод дрэў да ўзгорку.
У замку
ўрачыста ірдзее вежа,
а дрэвы
гараць у жалобнай
чырвонай зары.
Адкідае
свой поцемны цень
чалавек на ўскрайкі
чырвона-зіхоткія. Асядае
сутонне, агонь згасае,
і адно цень,
дакуль усё не пагасне,
дакуль усё не аціхне,
праводзіць у вечаровы
свет чалавека –
дакуль усё не аціхне ў ягоным
сэрцы.

Плыў залатою лодкаю

(Vozil sem se)

Плыў залатою лодкаю
па чырвоных
абшарах вечара
між гаямі
і берагамі мурожнымі –
плыў,
залаты марак...
Але раптам
віхура ўварвалася
і са сваіх
вышыняў апала сонца.
І ўсё неўпрыкмет
змянілася і заззяла
па-іншаму неяк –
не так залацей,
а больш ясна,
больш жыва,
і я ступіў,
нанова народжаны быццам,
на бераг.

Чырвоныя воблакі адплылі
ад сэрца майго –
не зводзіў
я з іх вачэй і за імі
ішоў у свет.

Эскіз на канцэрце
(*Skica na koncertu*)

Увесь поўны снення
чорны раяль – бы глыбіні
змроку залюстравелі.
Узняў
белыя рукі над ім
піяніст.
Ціх-ціха,
нібы на чорным
возеры мармуровым
белая чарада
лебедзяў адпывала
шукаць неабсяжнасць...

Белая хата глядзіць

(Bela hiša strmi)

Белая хата глядзіць
у поле зялёнае
незмігутна,
з ёй глядзіш ты. –

І калі
гэтак глядзіш у акно
празрыстае, ці не здаецца
табе, што паўсталі
постаці вечнасці
тут і там? –

Гэтае дрэва,
што, быццам страла,
вымкнула з долу
стромка,
і тая сівая скала,
што спынілася,
як вандроўца. –

Чым болей
простыя рэчы,
тым болей у іх
таямніцы святой
спрадвечнай.

Калі не ўратую
я іх – акрые
чырвонай мазаікаю
змярканне,
калі не ўратую
я іх – акрые
чорнай мазаікаю
змярканне,
калі не ўратую
я іх – уратуеш
сваім пацалункам
балючым,
вечнасць, мяне!

Дрэва над узбярэжжам
(*Drevo nad obal*)

Дрэва, над узбярэжжам
нахіленае, не шуміць. –
Нібы прыслухоўваецца да чагосьці
і ў штосьці ўглядаецца. – Ува што
ўглядаешся ты?

Нібы растуць словы з храму
гармоніі – цішы,
хвалі
на моры ціхмяныя і хвалявацца
не хочуць.
І ты?

Ёсць Нехта,
хто з-за берагоў
гаворыць. – Нехта,
каму вятры паслухмяныя,
і мая
няўрымслівая душа
мірная сёння,
не ведаю: а чаму.

Хто ў сны мае зазірае
(Кдо strmi v moje sanje)

Хто ў сны мае зазірае?
Зусім не хачу, каб яны
распазнаваліся –
ў зацені маіх думак
аселеня, ціхом
затуленыя ад свету...
Калі іду
сцяжынаю, іх у маўчанне
угортваю;
цень маляўнічы,
самотны лес;
у кавярні
іх захінаю часопісам,
што чытаю: адно Табе
адкрыю на паваротцы
дарогі лясной –
Незнаёмцы...

О, дык няма
(О, saj ni smrti)

О, дык няма, няма смерці!
Адно глыбокая ціша.
Нібы ў зялёным,
расхрыстаным лесе.
Адно аціхаеш,
адасабляешся
і стаешся
нікому не бачным
і не вядомым.
О, дык няма, няма смерці!
Адно без спыну
падаяш, падаяш,
падаяш у абсяг
бязмежнай сінечы.

Рыфмы

(Rime)

Рыфмы страцілі сваю вартасць.

Рыфмы не пераконваюць.

Вы чулі, як трукца колы?

Верш будзе трэннем вераду.

Што з фразамі, любы прамоўца?!

Складзіце фразы ў музеях.

Вашы словы мусяць мець трэнне,

каб захапіць чалавечыя сэрцы.

Усё страціла сваю вартасць.

Белае мора вясновай ночы

разліваецца па загуменнях.

Здань будучыні ідзе паўз нас.

Восеньская цішыня

(Jesensko tiho)

Восеньская цішыня
ува мне і знадворку.
Прыгожа –
куды кіруюся думкай.

Вялікая справа мяне чакае.
Ці гэта не радасць?

Не пасягаю
на ганаровае грамадзянства
у чалавечай супольнасці,
але, аднак,
яго дамагаюся ў свеце
праўды
і прыгажосці.

Радасць – што гэта, зрэшты?
Ці не прага самога жыцця,
яго смак?
Што нам прызнанне!
На крок бліжэй да жыцця,
у якое
павінен удрукаваць
свой знак.

Канс: котка

(Копс: таўка)

Котка скокнула праз акно.
Скокнула на раяль.
Зайграла і здзівалася:
калі я скачу,
спявае раяль.

Я быў у суседнім пакоі
і думаў, што гэта іграе дух.
Але яшчэ раз загрузатала –
і котка скокнула
праз акно.

Там, дзе блукае новы паэт,
усюды гучыць раяль.
Але, у параўнанні з коткай,
гэта яго не бянтэжыць.
Свет захапляецца ім: ён вар'ят,
а калі больш дакладна – паэт.
І ўсе слухаюць яго крокі,
якія спяваюць,
нібыта кранаюць раяль.

Эвакуацыя духа

(Evakuacija duha)

Дух у прасторы.
Пажар навальніцаў разворвае змрок.
Дух палымнее ў прасторы.
Магічна расейваецца святло.
Зялёныя вокны
начнога экспрэса на віядуку.
Сам палымнею – сабе свячу;
адчуваюць сляпыя
адно электрычнасць майго святла,
а бачыць – не бачаць.
Аднак трапечуць усе, як я,
нібы ў смяротным апоі,
і не здагадваюцца, што гэта
трапечуць крылы, што хочуць
у іх развінуцца і, як агонь залаты
уначы, заззяць. Ды яшчэ дакор
маюць да паліцяяў сонца:
бач, спяць уначы,
як дробнамяшчане. А з імі
астатнія – і не заўважаюць,
што ззяюць з мяне ўва мне
аб'явы магічныя. Людзі –
эвакуацыя духа.
Анамалія псіхалогіі.

Канс: ABC

(Kons: ABC)

Застанься зімным, сэрца!

Цынік.

Трансфарматар.

На віядуку

усходні экспрэс на Парыж.

На руках аковы.

Аўтамабілі пльвуць.

Я не павінен.

Мая думка-электрыка

у Парыжы.

Смурад медыцыны

з клінік.

Фу!..

Ху!.. –

Авох!..

Перад капітуляцыяй

(Pred kapitulacijami)

Апошнія прычасце.

Імагiнарны

звяз чалавечы – звяз

вартасцяў і народаў.

Сядзіба ў Жэневе.

Стэрыльны парламентарызм.

Таёмная дыпламатыя.

Амерыка. Залаты даляр.

Дух хутчэйшы за арыент-экспрэс.

У чырвоным плашчы Нярон –

у крывавым.

Моліцца чалавек: Няхай

чалавекам буду!

Містычнае зьянне тэорыі

(Mistična luč teorije)

Містычнае зьянне тэорыі.

Жыву ў галечы.

Панятак сонечнае энергіі.

Вол глядзіць у ваду,

а выявы сваёй не цяміць.

Асацыяцыя?

Палітыка памірае.

У жалі – хто застаецца.

Жывая вапна.

На пірамідзе

(Na piramidi)

Нібы ў мармуровай труне нябожчык.

У сэрцы людзей залатыя даляры.

Попел пячэ нам вочы.

Вібруе, вібруе, вібруе

электраматор

на маіх зубах.

Пад скалою палае, палае,

палае агонь.

Сацыялізацыя залатой прадукцыі.

Канец развіцця.

Канец, чалавек!

О-о-о чалавек!

Стаіць

чалавек з залатым сэрцам

на пірамідзе белай.

Канс: 5

(Kons: 5)

Гной – гэта золата
і золата – гэта гной.

Абое = 0

0 = ∞

∞ = 0

A B <

1, 2, 3.

Хто не мае душы,
не мае патрэбы ў золаце,
а хто мае душу,
не мае патрэбы ў гнаі.

Але.

Інтэгралы

(Integrali)

Вечар – ратацыя: дрэвы
каля зялёнай вады.

Ратацыя духа.

Мой дух чырвоны.

О, я люблю свой боль.

Здзяйсняюся з болю.

І яшчэ болей: са дна
свядомасці, што без дому.

Са дна свядомасці,
што ўсё марна.

Рады,

танцуюць канкан гандляры.

Над вар'ятняю

(Nad norišnico)

Над вар'ятняю шпацыруе
месячны месяц.

Па белым садзе ступае Цень –
чалавек, унураны ў раду
сваёй барады пахмурай.

Бы ў калейдаскопе, танцуюць
прад ім валюты і вэксалі і гараць
вясёлкавымі агнямі.

Вязень папер, учарашні банкір, цяпер
з месячным месяцам шпацыруе
за белым мурам вар'ятні.

Гэта свабода,
страшная ў яве сваёй свабода,
калі ступаеш за невідочныя сцены
свядомасці чалавечай,
што павялічваецца шматкроць
і размыкаецца ў жудасную
невывярнасьць.

Смех караля Дада
(Smeh kralja Dade)

Загад нумар 35:

Аказалася раптам,
што вечаровая чырвань
небяспечная для дзяржавы.
Таму кожны раз,
як толькі абвесціцца,
замыкацца
будзе яна (вечаровая чырвань)
у чорным моры.
На залацістай мазаіцы цвінтара
ірдзіцца зырка чырвань.
На полі ў самоце
сланяецца конь.
Магія чырвані вечаровай.
Конь меланхоліі.

Сэрца ў алкаголі

(Srce v alkoholu)

Здыміце вуаль жалобы.
Твая наступнасць у смеху.
Сонца ззяе праз чорнае шкло.
Залатая паляна ў промнях.
У тваіх залатых вачах смутак.

Не пазірай у люстэрка!
Смех, смех, смех.
Снегавыя аблогі.
У веснавым блакіце.

Прастора $0 \infty 0$
аэраплан.

Цягнік паўзе нібы чорны смоўж.
Думка як свігавіца.
Пад сіваю сцяною Трыглава
адпачываем.
Нашы думкі: на тым баку.

Кабінетны люд
(Kabinetni ljudje)

Як зелена:
сонца ў траве-мураве!
Як добра:
з прыродай прыязніцца чалавек! –
Мяккі як вецер,
што песціцца ў вецці,
што расхінае наміткі цішы
усцяж і ўсюды.
І ўсцяж і ўсюды
губляюцца ў ветры
яго сляды.

Як спраўна паводзіцца чалавек,
калі ён з прыродай адно –
гэтак птах
плыве па-над намі,
і чуць не чуеш.
Вы бачылі птушку, што з клеткі
вылецела?! Паглядзіце,
як яна хібіць, як
не верыць самой сабе,
апынаючыся на волі.

Таму: з абжытых сваіх камораў
на волю хутчэй, кабінетны
люд!.. – Каб кранулі
вас чыстыя стромы вятроў,
каб лясныя вяршаліны нашапталі
казку ці верш, каб промні
ласкавыя адтулілі
сонечную высачыню.
Жыць – мэта, вартая
чалавека.

Канс: X

(Kons: X)

Нізкі на вочы едзе спадар
цэнзар на нейкім законе друку.
Восень: у вокны стукае дождж.
У плашч ахінуты па бруку

сунецца абсалютызм. Дарма
чакаць ясных дзён вясновых.
Хто будавацьме? І тут і там
засноўвайце грунт і слова!

Стагоддзе сціскаецца, знаны дажджу,
да горла затулены, быццам
гэта не я, у акно гляджу:
ў шыбе знаёмы вобраз ільсніцца.

Канс
(Kons)

Знясілены еўрапейскі чалавек
узіраецца гаротна ў залаты вечар,
што гаротнейшы за яго самога.

Крас.

Цывілізацыя без сэрца.

Сэрца без цывілізацыі.

Знясіленая барацьба.

Эвакуацыя душ.

Вечар пячэ, як агонь.

Смерць Еўропы!

Літасці! Літасці!

Пан прафесар,

ці разумеце вы жыццё?

Любляна спіць
(*Ljubljana spi*)

У чырвоным хаосе прыходзіць
новае чалавецтва!
Любляна спіць. Памірае
Еўропа ў чырвоным святле.
Усе тэлефонныя сувязі абарваны.
Ці можна без правадоў?!
Сляпы конь.
(Твае вочы
нібы з італьянскіх карцін.)
Паўстаюць
белыя вежы з рудых муроў.
Далакопы чакаюць.
Патоп.
Еўропа ўступае ў згубу.
Прыходзім з віхурай.
З атрутнымі газамі.
(Твае губы
як ягады спелыя.)
Спіць Любляна.
У трамваі кандуктар спіць.
У кавярні Еўропе
чытаюць Славенскі народ.
Шары
більярдныя сутыкаюцца
і стукочуць.

Селядцы

(Slaniki)

Прывандравала ў Люблян
судзіна з селядцамі.
Пыталіся ў іх
аб палітычных перакананнях.
Паведамлілі, што яны
паходзяць з Ісландыі.
Кажэ
мадэрны паэт
пра згубу.
Былі селядцы
зачынены ў судзіне
тыдзень цэлы
і прасмярдзелі.

Прастрэлена сэрца
(Prestreljeno srce)

Прастрэлена сэрца.
Кроў.
Чалавек у зроку святла.
Кавярня.
Кажы не марнае слова!
Точыцца восень у сховы.
У шыбы
б'ецца свінцовы дождж.

Чорныя сутарэнні

(Črni zidovi)

Рушацца чорныя сутарэнні
над маёю душою.

Людзі – як ліхтары,
што падаюць і згасаюць.

Аднавокая рыбіна
плавае ў чорным зроку
цемрадзі.

Чалавек
прыходзіць з сэрца сутоння.

Вочы нашы

(Naše oči)

Вочы нашыя заліла
лава гарачая.

І шэры попел
слупоў цэментовых
спёк нашы губы.

Нібы палымяныя дрэвы,
мы нахіліліся
ў новы дзень.

Пакінуцца сцежкі

(Оришчэне)

Пакінуцца сцежкі старыя –
свет будзе хадзіць па новых.
Каб спраўдзіцца, слова,
што ненапісана, вымкне.
Што ненапісана,
што ненадуманая – і ніколі
не прадчуваная Слова.
Удалечыні ад зыркага ззяння,
бо зыркаць слепіць.
З цемры праклёну ўзнікне
уратаваная, велічная, у самой
цемры зачатая.

А што старое –
пакінецца ззаду.

Мёртвыя вочы

(Mrtve oči)

Вераснёвая стынь.

Світанак. Знябожаныя нябёсы.

Мёртвыя вочы.

Старцы.

Сляпцы.

Шэрае возера немачы.

Мёртвы гнеў.

У актавах

ускрыльваю над сваім

болею, нябога,

спяваючы: ЧАЛАВЕК,

НА ЎСПАМОГУ!

Еўропа памірае

(Europa умира)

Еўропа памірае.
Звяз народаў, аптэка –
абое рабое: зман.
Аперацыя. Рэвалюцыя!
Стаю на збянтэжанай сцежцы.
Цярушыцца з дрэва лістота
рудая, і я баюся,
што стане гэтае дрэва
урэшце голым і чорным,
а поле шэрым
і стуленымі хаціны,
а я крычацьму, аднак усё,
усё навокал маўчацьме.

Простая світка
(Majhen plašč)

Хадзіў бы
у протай світцы
слоў.

Але хай
пад ёю хаваецца ўтульны
і цёплы свет.

Што раскоша?
Што пышната?
Мне ўсё роўна:
я маю
простую світку,
і ў ёй світаю.

Чорныя мае вокны

(Moja okna so črna)

Чорныя мае вокны –
няма ў іх святла.
Самотны пакой мой –
няма ў ім сябра.
Горкі мой хлеб –
напоены жоўцю.

Я згублены:
мо ад голаду?
мо ад самоты?

Зялёная рама святла
падае на сцяну
знаўпроці.

Смутаk чалавека, які чакае
(*Melanholija človeka, ki čaka*)

Хто няхай ступіць на сцежку,
што ўецца,
лістотай усланая, паміж намі?
Сплаканае зіхаціцца
ў нябёсах сонца.
Самі. Самі.
Пуста на ніве, у полі глуха,
край занямеў у крыўдзе
на долю няўдзячную: скруха.
Хто няхай прыйдзе?

Зыбаецца на ветры

(V vetru se ziblje)

Зыбаецца на ветры маё жыццё,
нібы ў паднавесах лістота,
у голым віхурным
асеннім ветры.

І як у хвалях, што безупынна
накочваюцца на ўзбярэжжа,
ў віхуры
чуваць раяль.

Цёмныя воблакі ў ветры
спяшаюцца некуды.

У маім сэрцы люстэрка
чорнае: калі я гляджу
у яго, мой воблік
зацемніваецца наяве:

змарнелы, збалелы,
такі адкрываўся
мне адно ў хвілі самоты –
бязлюднай, лютай.

Зыбаецца ў ветры маё жыццё,
у асеннім віхурным ветры,
што некуды, неўтаймоўны,
гоніцца над зямлёй.

Бутэлька ў куце
(Steklenica v kotu)

Будуецца хата.
Бутэлька ў куце
скажа больш,
чым гурма
гаварлівых рыфмаў.
Стэрэатыпны натуралізм.
Рэалізм
дыхае тынкам.
З веранды
дзіўлюся на поле
зялёнае.
Быццам
клады ў лістападзе,
аблокі
самотныя і сівыя.

Дзе ты?

(Кje si?)

Дзе ты?
Ты песня вясновых магіл
і асенняга сонца!
Твае сляды
усланыя жоўтай лістотай –
жоўтай
у лістападаўскім сонцы.
А мне здаецца,
што залатою.
І я, калі ты адыходзіш,
яе цалую.
Ты адыходзіш заўсёды,
маці.

Канс: MAS

(Копс: MAS)

Апоўначы
ружа памерла.
Ружа памерла.

Прыхінулася да мяне
галавой, прыгажуня.
Апоўначы моўчкі,
моўчкі апоўначы.
Ружа пахне,
ах, пахне.
Цябе ж
няма.

Твой голас мілы

(Tvoj glas je mil)

Твой голас мілы.
Прыгожая ты – нібы
ўсміхаецца пад зялёным
каштанам Мадона.

Чаму свеціць сонца
ў тваё аблічча,
што бачу яго?
Не мусіў бы яго бачыць,
адно – прадчуваць.

Пад зялёным
каштанам сонца
свеціцца – у душы
маёй калыхаецца лісце
дзіўнага снення.

Скажы,
чаму адхінула вуаль
сваю ты перада мною?

Акорды раяля светлыя
(*Svetli akordi klavirja*)

Акорды раяля светлыя.
Месяцовасць
зялёнай апоўначчу засцілае
ціхае возера.

Чуйная ціша. І ты.
Мы быццам вобразы,
што аднекуль
глядзяць адно на адно
праз відушчы
зялёны разлог душы.

Мы любім адно аднаго?
Ці мы проста зоркі,
што рухаюцца ў тым самым
абсягу ў той самы час?

Канс: Ты мірна спіш

(Kons: Ti mirno spiš')

Ты мірна спіш.
Нібы месяцовы –
твой белы твар.

А я ад людзей,
ад хат
прагнаны, мая сяброўка –
балеснасць.

Але іду за святлом
невідочных зорак.

Ты мірна спіш.

Я ж горкі,
горкі і цяжкі.

А ўсё адно
цалую свой крыж.

Шапаціць чарэшня
(Šešnja šiti)

Над белай рукой шапацяць
ядвабныя рукавы.

Шапаціць чарэшня.

Агністы цягнік.

Над срэбраным месяцам
чорная аблачына.

О, вочы

зорныя, што глядзяць

на цёмныя долы, –

ейныя вочы.

Яна і чарэшня.

Ноч – асіметрыя.

Дарагая,

бывай!

Надзея мая бязмежжа

(Moja velika Nada)

За неба край
адплывае месяц.
Сам застаюся
на беразе белым.
Шчо глы
гойдаюцца ў срабрыстым
зіхценні.
Заўтра
альбо на тым тыдні,
альбо ў тым годзе,
але адплыву адгэтуль.
Чуйная ціша.
Нібы сп'янелі
ад месяцавасці, мае сны
гойдаюцца.
Надзея.
Надзея мая бязмежжа.
Ноч
быццам мора цішы.

Чырвоная ракета

(Rdeča raketa)

Я ракета чырвоная, за-
пальваюся, гару і згасаю.

О-ёй, я ў чырвонай апратцы!

О-ёй, я з чырвоным сэрцам!

О-ёй, я з чырвонай крывёй!

Нястомны, бягу, нібы
мушу паспець у вырак.

І чым больш бягу, тым больш гару,
і чым больш гару, тым больш цярплю,
і чым больш цярплю, хутчэй згасаю.

Я той, хто хацеў бы жыць вечно.

Чырвоны, пхнуся зялёным полем.

У сінім возеры цішы вісяць
жалезныя воблакі нада мной, а я йду –
іду, чалавек чырвоны!

Скрозь ціша: на полі, на небе,

ў аблоках, а я бягу – й цішы
ніяк асягнуць не магу.

Вялікі шлях

(Velika je pot)

Вялікі шлях між тым,
хто ёсць я і хто Я Ёсць,
што ёсціцца і што Ёсць. –
Мае сцежкі
дзіўныя. Я
легітымацыя: спажываю
тройчы на дзень свой харч;
рысамі і штрыхамі
спярэшчаны ейны спіс –
бы яго
абпалілі зоркі.

Ды светлы, аднак, мой Смех.
Ды горкі, аднак, смех мой.
Распазнаю
сябе ў канстэляцыі дзіўнай.

Чорны скразняк
(*Črni preprih*)

Няма нічога
вечнага.
Нічога.
Нічога.
Сонца рассыпала
сваю ясь
і адышло за пагоркі.
Зорка зазіхацела –
няма яе зноў.

У цемру
адтулена твая хата.
Нічога не бачу – наўгад
іду па прыступках.
Ніхто не плача?

Што б гэта ў зроку?!

(Каж би в траку!)

Што б гэта ў зроку,
што б у самоце?!

Што б гэта ў корсткіх
і скрушных думках?!

Стромкія дахі
цямнеюць напроці,

Глыбока ў завулку
тукаюць крокі.

Што б гэта ў зроку,
што б у самоце?!

Вострыя рытмы

(Ostri ritmi)

Я зломаная дуга
нейкага круга,
і сцёртая постаць
нейкай скульптуры.

І змоўчаная выснова
чьясьці,
і сіла,
раскroеная на часткі.

І калі я хаджу
па вострым,
ты з мірнаю блізінёю
стаешся ўсё больш няпростай.

Кавярня

(Kavarna)

Жоўтая відната
ліецца ў імглу сутоння.

Зорыць
у велізарныя вокны
вока.

Звіты
у ценькую палатніну танцуе
ў пакоі дым.

Губы
ператлумачваюць словы,
моўчкі
дзівуюся, што жыву.

Не вецер вясновы

(Ne veter pomladni)

Не вецер вясновы,
не шэпты каштанаў
ужо не суцішаць
болю твайго.

Сама самота.
Сама самота.

Чуеш: белья матылі
прыляцелі з-за свету,
крылы ім пасініў
адвячорак сустрэты.

Люблю цябе, чалавек
без мэты!

Слѣзы масак
(*Solze mask*)

Заўсёды людскія,
гэтакія і такія,
да чыну, да твару –
гаворым, а кару
цярпліва зносім.
Віюцца,
словы, нібыта
вужакі маны,
знікаюць
у норах ночы.
Што хочам –
змоўчым.
Маскі –
зносім усё.
Нікому
не адкрываемся аніколі.

Надзённая нуда
(Sodobna mrtvila)

Дзе знайсці месца?
Палітыка забівае
і забівае ява,
рэлігія забівае
і забівае думка,
усё забівае, о забівае
цябе, чалавек.

Што дае сілу, дык барацьба,
адно барацьба,
каб паўстала
і заўладарыла на зямлі
рэлігія сонца, што яскравее
у сэрцах людзей: у іх
добрыя вочы,
бадзёрыя іхнія крокі.

Сны нашы белыя аблачыны
над морам лазуры.
Адзінае, што яшчэ
на свеце ёсць гожага, –
гэта сонца.
Адзінае, што на свеце
яшчэ ёсць вялікага, гэта
сонечны чалавек:
с о н ц а ч а л а в е к .

Ліхтар пры дарозе

(Svetilka ob cesti)

Чым стаўся б, калі табе
быць чалавекам зацяжка?

Станься лепш ліхтаром,
што з наўскраю дарогі
сее на чалавека
самохаць сваё святло.

Хай ён будзе тым, кім ёсць,
бо той, кім ён ёсць, заўжды
з чалавечым абліччам.

Будзь да яго, да таго чалавека,
спагадны і бесстаронні,
як гэта ўмее ліхтар, што ціха
сабе асвятляе і постаць п'янюгі,
і валацужнікаў, і студэнтаў
на несупыннай дарозе.

Будзь ліхтаром, калі
табе не ўдаецца быць чалавекам:
ён мае адно дзве рукі,
а мусіў бы больш чым многім
садзейнічаць і спрыяць. Затое
будзь ліхтаром прыдарожным,
што твары вясёлыя высвятляе,

што сущышае самотніка,
што спадарожнічае вандроўцу.
Будзь ліхтаром са сваім святлом –
чалавекам у вечным
магічным квадраце, што раздае
зялёнай рукою знакі.
Будзь ліхтаром,
ліхтаром будзь –
будзь!..

Кліч
(Кліс)

Чаму канаеш на гэтых
прыступках белых?
Чалавек стаіць на каленях
ля чорнай калоны –
прыніжаны брат.
На вежы чырвоны,
як полымя, сцяг.
Маяк падае маракам
знак у імгле. А ты –
канаеш: канаеш
на белых прыступках?
Хрыстос памёр,
брат мой;
ніхто цябе больш не любіць,
ніхто не шкадуе, бо ты
прыніжаны і нядужы.
Чакаючы чалавека, прыступкі
белыя застаюцца: чаму
канаеш, ад іх адрозны?
Брат, не ступай на іх: о,
яны скрываўленыя і крывыя!
Устань: хто ідзе
з намі, мусіць пакінуць белым
прыступкам ілюзіі й сны.

Нашы сэрцы

(Naša srca so trudna življenja)

Нашы сэрцы зняможаныя жыццём,
мы быццам нябожчыкі, што не могуць
мірна супачываць.

Быццам цені без целаў
у рыштаваннях чорных скляпенняў.

Нашто гэтае ціхае знебыванне,
гэтае жаласлівае згасанне?

Нічога няма за намі,
што б нам асвятліла шлях.

Нашто гэтае існаванне без долі,
жыццё без волі,
вымогі й знямога

прад мэтамі, да якіх
ніяк не наблізімся?

Ходзім са смерцю ў душы,
аднак не можам памерці.

Залатыя вокны I–IV

(Zlata okna I–IV)

I

Над чорным лесам
згасае марозны дзень.
Застаюся
у снежным полі...

У вечаровым змроку
тонуць самотныя замкі,
згасаюць адно за адным
і крывавацяца залатыя
вокны...

У далечы ціха.
Ці гэтыя раны аказваюцца
і смыляць
на целе маім. –
Стаю
у полі бязмоўны.

II

Бязмоўны стаю,
я зранены – залатое
згасае полымя ў цемры.

Гляджу ў неабсяжнасць:
усе мае думкі – верад,
маё жыццё рана.
Трываю, быццам іду
дадому.
Куды?

III

Сцюжа адчужваецца.
Сустракае
новая вуліца –
радасць
грае ў душы.

А што, калі залатыя
згаснуць у замку вокны?!
А што, калі ў цемрадзі лесу
патоне зара?!

Ўмалёўваецца ў пазачасе
ззянне акон залатых.
(О, хто іх запальвае –
у сабе
самім выяўляю.)

IV

Мог бы знайсціся ў Еўропе
альбо ў Аўстраліі,
альбо дзе-недзе.

Мая сцяжына –
стужка,
запаленая ў цемрыні
усясвету.

Бы воблака,
што ўвабрала
золата вечаровай зары,

у чыстым полі,
у снежным полі,
за чорным лесам
я сам застаюся
і адчуваю: ззяе
усё навокал. –

Сам –
я ўжо, глядзі,
не сам.

Развітанне з жытлом

(Slovo od sobe)

З горкай душою
ты ўжо адыходзіш.
Сны пра яе залатыя косы
плаваюць у вечаровых промнях.
Нас пакідаеш цяпер?
Ах, гэта колісь было.
Усе шчырыя шэпты
даверлівых таямніц.
Я згасіў промні.
І дзверы я зачыніў.
І ў ціхі морак пакрочыў.
Але –
заплакалі дзверы.

Верш з хаосу
(Pesem iz kaosa)

Таму, што живём у хаосе,
жадаем самоты.

Дэманстрацыі на вуліцах –
бы ашалелыя словы
глуханямых.

Самі не чуем,
што кажам – распач
адтуль і адсюль.
Яна ж бачыць
людскія непамыслоты
і з іх спрабуе
выбавіць нас.

Жывём у хаосе,
таму жадаем самоты.

Смутак

(Otožje)

Пах садавіны – паспела.
Саламяныя стрэхі –
бы згорбіліся дзяды.
А ў полі шарэе
панылы мур,
і, быццам прагал у бездань,
чарнее лес.

Там, за садам,
сонца заходзіць.
Сумотны,
сабака забрэша, калі
пройдзе чужынец.
І зноўку
пасунецца спаць.

Нібы
дамавіна вечар.
Кладземся,
змораныя, у яе.

Смяротны апоі

(Smrtni oroj)

Ціха скрозь, мёртва, шэра.

Соўгаюцца,

бы кажаны,

ад каменя людзі

да каменя.

Змораныя дашчэнтэ

ад соўгання,

ледзь жывыя.

Іхнія сэрцы камень:

не хочуць жывіць галіны,

не хочуць знацца з надзеяй.

Іхнія сэрцы сухія.

Людзі распрадаюць

маёмасць сваю,

аддаюць у заклад сваё сэрца,

аддаюць у заклад свой розум

і вешаюцца каля акна.

Самазагубцы,

вісельнікі бесперастанна

вагаюцца каля акон жыцця.

Асенні краявід
(*Jesenska pokrajina*)

Ціхмянае сонца асенняе –
бы смуткуе
па нечым і ўсім.
За нямымі
паставамі кіпарысаў,
за белай сцяною кладоў.

Трава чырванее ў праменні.
Шануеш драўлянікі-клумпы?
Па сцежцы вілястай ровар
кіруецца – едзеш абы-куды
краем, што памірае.

Паволі сунецца селянін
полем, без сцежкі, думны
і, быццам восень, маркотны.

Іду
з вераю ў чалавецтва:
вера –
святая думка.

Бязлюдная ціша нібыта жаль.
Я ўжо не жалобны,
бо аб сабе
не думаю – думаю
не аб сабе.

О дагматыкі

(O dogmatiki)

О дагматыкі,
о дактрынёры,
о дзівакаватыя крытыкі,
о бледныя юнакі
розуму!

А я сцякаю крывёй
і не ведаю, што азначае
насамрэч жыць –
на сцежках стаптаных
між захадам і ўсходам,
песцячы боль у сэрцы
і вымаўляючы слова,
якое не вымавіцца
ўсё адно.

Адтулена

(Odprto)

У вечнасць адтулена маё сэрца:
з Хаосу ў Космас.

За небакраем
польмя грае,
людзі

адтуль, дзе ўжо ёсць,
туды выпраўляюцца,
дзе не будуць
такімі, якімі ёсць.

З барацьбы
падаемся ў Смерць,
з цяпер у Заўсёды!
Каб выснавалася з цемрыні
яснасць, а мы пакрысе
пагаслі –
я, ты, усе.

О горкая змога
(O grenka trudnost)

О горкая змога,
шэрая, горкая змога!
Як плашч імглы,
нада мною безліч
дотыкаў безаблічных.

О чорная зорка
над небам зіхоткім!

Над чорнымі вокнамі,
над сляпымі
астрогамі,
над скляпамі.

О шэрая, горкая змога!

Ды ўсё адно
некалі прыйдзе час,
калі сонца заззяе
і ў залатым
зьянні ягоным край
абудзіцца і акрыяе.

О прыйдзе
некалі час
З'ЯЎЛЕННЯ,
а не для нас...

Гадзіна жалобы

(Ura žalosti)

Стары свет памірае ўва мне.
Гадзіна жалобы прыходзіць.
Прыходзіць у залатым мігаценні
новая містыка.
Містыка чалавека.
Магічны агонь
ззяе з ягонага сэрца.
Ягонья вочы свецяцца,
нібы ўначы
радый.
Смерць – адступленне жыцця.
Смерць – пераможная радасць.

ЗМЕСТ

Здань.....	5
Апоўначы	6
Шлях праз полымны лес.....	7
Плыў залатою лодкаю.....	8
Эскіз на канцэрце.....	10
Белая хата глядзіць	11
Дрэва над узбярэжжам	13
Хто ў сны мае зазірае.....	14
О, дык няма.....	15
Рыфмы.....	16
Восеньская цішыня.....	17
Канс: котка.....	18
Эвакуацыя духа.....	19
Канс: АВС	20
Перад капітуляцыяй.....	21
Містычнае зьяўненне тэорыі	22
На пірамідзе	23
Канс: 5.....	24
Інтэгралы	25
Над вар'ятняю.....	26
Смех караля Дада.....	27
Сэрца ў алкаголі	28
Кабінетны люд	29

Канс: Х.....	31
Канс	32
Любляна спіць.....	33
Селядцы.....	34
Прастрэлена сэрца.....	35
Чорныя сутарэнні	36
Вочы нашы.....	37
Пакінуцца сцэжкі.....	38
Мёртвыя вочы.....	39
Еўропа памірае.....	40
Простая світка	41
Чорныя мае вокны	42
Смутак чалавека, які чакае.....	43
Зыбаецца на ветры.....	44
Бутэлька ў куце	45
Дзе ты?	46
Канс: MAS.....	47
Твой голас мілы	48
Акорды раяля светлыя	49
Канс: Ты мірна спіш	50
Шапаціць чарэшня	51
Надзея мая бязмежжа	52
Чырвоная ракета	53
Вялікі шлях	54
Чорны скразняк.....	55
Што б гэта ў змроку?!	56
Вострыя рытмы.....	57

Кавярня	58
Не вецер вясновы.....	59
Слёзы масак	60
Надзённая нуда.....	61
Ліхтар пры дарозе	62
Кліч	64
Нашы сэрцы	65
Залатыя вокны I–IV.....	66
Развітанне з жытлом.....	69
Верш з хаосу	70
Смутак	71
Смяротны апоў.....	72
Асенні краявід.....	73
О дагматыкі	74
Адтулена	75
О горкая змога.....	76
Гадзіна жалобы	77

У серыі «Паэты планеты», акрамя выбраных вершаў
Срэчкі Косавела, таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо «Песні»

Франчэска Петрарка «Выбраныя песні з «Канцаньерэ»

П'ер дэ Рансар «Выбраныя вершы»

Ўільям Шэкспір «Выбраныя санеты»

Ёган Вольфганг Гётэ «Выбраная паэзія»

Габрыэла Містраль «Выбраныя вершы»

Умар Хаям «Выбраныя рубаі»

Шарль Бадлер «Выбраныя вершы»

Райнэр Марыя Рыльке «Выбраная лірыка»

Фрыдрых Гельдэрлін «Выбраная паэзія»

Генрых Гайнэ «Выбраныя вершы»

Гіём Апалінэр «Выбраная паэзія»

Эдгар По «Выбраныя вершы»

Федэрыка Гарсія Лорка «Выбранае»

Джон Кітс «Выбранае»

Рыгор Барадулін «Перавыбранае»

Дзімча Дэблянаў «Выбранае»

Гай Валерыі Катул «Выбраныя вершы»

Яраслаў Вырхліцкі «Выбраная паэзія»

Ян Каханоўскі «Выбранае»

Катры Вала «Выбраныя вершы»

Канстандзінас Кавафіс «Выбранае»

Барыс Пастарнак «Выбраная лірыка»

Аляксандр Чакс «Выбраныя вершы»

Хуан Рамон Хіменэс «Выбраная лірыка»

Юлі Таўбін «Выбранае»

Хаім Нахман Бялік «Выбраная паэзія»

Баляслаў Лесьмян «Выбраныя вершы»

Шандар Петэфі «Выбраная паэзія»

Міхай Эмінэску «Выбраная паэзія»

Ўільям Батлер Ейтс «Выбраныя вершы»

Эмілі Дыкінсан «Выбраная лірыка»

Алесь Разанаў «Перавыбранае»
Мацуа Басё «Выбраныя хайку»
Геарг Тракль «Выбранае»
Сяргій Жадан «Вершы»
Рабіндранат Тагор «Гітанджалі»
Сэсар Вальеха «Выбраныя творы»
Сігб'ёрн Обстфельдэр «Выбраная паэзія»
Томас Стэрнз Эльёт «Выбраная паэзія»
Арцюр Рэмбо «Выбранае»
Нікалоз Бараташвілі «Паэзія»
Фрыдрых Шылер «Выбраная паэзія»
Умбэрта Саба «Выбраныя вершы»
Марк Валерыі Марцыял «Выбраныя вершы»
Ўолт Ёйтмэн «Выбраная паэзія»
Візма Бэлшавіца «Выбраная лірыка»
Мікола Зэраў «Выбраная паэзія»
Адам Міцкевіч «Выбраныя вершы»
Юсцінас Марцінкявічус «Выбраная лірыка»
Бгартрыгары «Выбраныя вершы»
Эдыт Сёдэргран «Выбраная паэзія»
Ду Фу «Выбраная лірыка»
Эрлінг Кітэльсен «Выбраная лірыка»
Ўільям Блэйк «Выбранае»
Уладзімір Маякоўскі «Паэзія»
Гунар Экелёф «Выбраная лірыка»
Вільгельм Мюлер «Выбраная лірыка»
Анакрэон «Песні і фрагменты»
Энхедуанна «Сакральная паэзія»

Па пытаннях набыцця кніг
серыі «Паэты планеты» звяртайцеся:
paety.planety@gmail.com
Тэл./факс (17) 221.48.71, маб. (29) 623.35.65.

Косавел, С.

К71 Выбраныя вершы / Срэчка Косавел; пер. са славенскай А. Разанава. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2018. — 84 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0082-7.

Срэчка Косавел (1904–1926) – славенскі паэт-авангардыст, які гарнуўся да дадаізму, але асабліва – да канструктывізму, адкуль і пайшла назва шэрагу яго вершаў-кансаў. Лічыцца адным з найбольш значных мадэрнісцкіх паэтаў не толькі Славеніі, але ўсёй Цэнтральнай Еўропы, хоць пражыў усяго дваццаць два гады і не паспеў убачыць надрукаваным нават першы свой паэтычны зборнік.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

УДК 821.163.6-1

ББК 84(4Сло)-5

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Срэчка Косавел

ВЫБРАННЫЯ ВЕРШЫ

Дызайн Марціна Русеўкага.

Адказы за выпуск Зміцер Колас.

Падпісана ў друк 18.11.2019. Фармат 60×90^{1/32}.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 2,17. Ум. друк. арк. 2,63.

Наклад 250 асобнікаў.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік Зміцер Колас.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220023, Мінск.